

Remissvar

Dnr 2018–057

18 juni 2018

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Effektivare energianvändning (SOU 2017:99)

N2018/01263/BB

SAMMANFATTNING

Utredningen om energisparlån är omfattande och noggrant utförd. Utredningen lyckas dock inte presentera övertygande samhällsekonomiska motiv till de åtgärder som föreslås. Detta trots att utredningen på eget initiativ valt att bredda det ursprungliga syfte som ålagts utredningen. Givet de politiska ambitioner som utredningen anger, är det inte heller tydligt att stödet bidrar till att uppfylla sådana ambitioner kostnadseffektivt. Det är också oklart hur förslagen interagerar med redan befintlig styrning och det finns stor risk för att styrningen saknar additiva effekter.

UTREDNINGENS EGENINITIERADE AVVIKELSE FRÅN UPPDRAGETS SYFTE

Utredningen om energisparlån ska enligt uppdrag av regeringen undersöka ”förutsättningarna inklusive det samhällsekonomiska motivet för att införa statliga energisparlån i Sverige”.

Utredningen valde tidigt (vid delredovisning 2016) att justera detta syfte – och istället utreda ”en statlig stimulans i allmänhet istället för ett statligt finansierat lån”.

Konjunkturinstitutet ställer sig kritiska till att en utredning på eget initiativ väljer att justera fokus för uppdraget. Att utredningen såsom den konstaterar i sammanfattningen inte kan ”se några tydliga motiv för statliga lån” är inte ett skäl. Istället är detta det resultat med vilket syftet med utredningen är uppfyllt.

STÖDET RISKERAR VARA KOSTNADSINEFFEKTIVT

Utredningens föreslår att ett stöd för att minska energianvändningen ska kunna utgå till ägare av flerbostadshus.

Villkor för att erhålla energisparstöd är då att fastighetsägare som söker stöd redovisar ett åtgärdsprogram som visar på en energieffektivisering med minst 30 procent. Utredningen anger kostnaden för sådana åtgärder till 500–600 kronor per kvm (där 550 kronor är stödberättigade). Vidare får stödnivån inte överskrida 30 procent av de stödberättigade kostnaderna, men får höjas med 20 procentenheter för stöd till små företag och med 10 procentenheter för stöd till medelstora företag.

Stödet förefaller syfta till att främja en ökad energieffektivisering i bebyggelse. Rimligen bör strävan givet en sådan ambition vara att den nås till lägst kostnad för samhället. Det finns

dock stora svårigheter med att utforma investeringsstöd kostnadseffektivt. Konjunkturinstitutet finner det oklart hur föreslagen process för stödbeviljade ska tackla dessa svårigheter och om avsikten är att stödåtgärder ska rangordnas utifrån det som anges kosta minst men ge mest energibesparing.

Vidare anger utredningen att flertalet energieffektiviserande renoveringar kommer att ske även utan stöd – men att takten är otillräcklig för att säkerställa svenska energipolitiska ambitioner. Att åtgärder bedöms ske även utan stöd, signalerar dock en uppenbar risk för att styrningen saknar additiva effekter.

OKLART HUR FÖRSLAGEN INTERAGERAR MED BEFINTLIG STYRNING OCH MÅL

Utöver ett energisparstöd föreslås en kreditgaranti till fastighetsägare med övervägande del bostäder på ”svaga bostadsmarknader”. Sedan 2016 lämnas redan ett stöd för renovering och energieffektivisering av hyresbostäder i områden med ”socioekonomiska utmaningar”. Vidare finns ett flertal befintliga styrmedel, vilka utöver energibesättning, omfattar exempelvis krav på energideklaration, möjlighet till ROT-avdrag och EU-stöd för energieffektiva byggnadsrenoveringar. Utredningen behöver bättre redovisa huruvida, och i så fall på vilket sätt, föreslagen styrning interagerar med redan befintliga styrning, och då inte minst tydligt adressera risk för dubbel- eller motverkande styrning.

En sådan analys är särskilt viktig sedan utredningen föreslår att stödet finansieras via en höjning av energiskatten på el med 1 öre per kWh. Konjunkturinstitutet finner det oklart om utredningen beaktat allmänjämviktseffekter av ett sådant förslag och då inte minst förslaget effekter på parallella energipolitiska ambitioner – vilka bland annat omfattar att sänka den fossila energianvändningen inom transportsektorn via en kraftigt ökad användning av eldrivna fordon.

DE SAMHÄLLSEKONOMISKA MOTIVEN BAKOM FÖRSLAGET ÄR INTE ÖVERTYGANDE

Utredningen har en väl genomförd generell diskussion av samhällsekonomiska skäl till att införa politisk styrning. Däremot är de specifika motiv som framförs till att införa det aktuella stödet inte övertygande. Utredningen diskuterar marknadsmisslyckanden, hinder och behov av beteendeförändringar utan att tydligt slå fast vad stödet avser att korrigera för. Exempelvis anges behov av att komplettera investeringsstöd med informativa insatser kring energieffektiviserande fastighetsåtgärder. Emellertid behöver behovet av att förändra individers beteende – i just detta sammanhang - säkerställas empiriskt. Förekomst av så kallade beteendemislyckanden innebär att individer inte genomför åtgärder, även om vetskap (det vill säga information) finns om deras besparingspotential. Sammantaget är det därför oklart om det som utredningen föreslår åstadkommer en träffsäker styrning mot ett faktisk reellt samhällsekonomiskt ineffektivitetsproblem.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Urban Hansson Brusewitz. Föredragande har varit Anna Dahlqvist.

Urban Hansson Brusewitz

Anna Dahlqvist